

СЕКЦІЯ 2.

ОБЛІК В ДЕРЖАВНОМУ СЕКТОРІ ЕКОНОМІКИ: ПРОБЛЕМИ МЕТОДОЛОГІЇ ТА ОРГАНІЗАЦІЇ

УДК 657.1

Калюга Є.В.,
д.е.н., професор кафедри обліку, аналізу та аудиту,
Національний університет біоресурсів і природокористування України

СУТНІСТЬ НЕМАТЕРІАЛЬНИХ АКТИВІВ В ДЕРЖАВНОМУ СЕКТОРІ

Поняття «нематеріальні активи» (в результаті перекладу на російську мову - «intangible» (нематеріальний) від латинського «tangere» означає «стосуватися, сприймати дотиком» [5] вперше у вітчизняній практиці бухгалтерського обліку почало застосовуватися наприкінці 80-х років минулого століття, у зв'язку зі створенням спільних підприємств з іноземним капіталом. Це сприяло початку вимушеного впровадження нематеріальних активів в практику фінансово-господарської діяльності вітчизняних підприємств, згодом - в державний сектор, а відповідно і бухгалтерський облік.

Усвідомлення ролі і значення нематеріальних активів відбулося на Заході ще на початку 1960-х рр. та знайшло відображення в працях Р. Каплана та Д. Нортон; Дж.Р. Хітчнера Т. Гараніної; Т. Банасько; О. Гончар; О. Гребешкової та О. Мельник; Р. Мірошник та ін.

У сучасному економічному словнику нематеріальні активи визначаються як цінності, які належать підприємствам і організаціям, не є фізичними матеріальними об'єктами, уособлюють цінність у своїй фізичній суті, але мають вартісну та грошову оцінку завдяки можливості використання й отримання від них доходу. Характерною ознакою таких ресурсів є надзвичайна складність визначення величини майбутнього прибутку від їх використання [1].

У праці Р.С. Каплана і Д.Р. Нортон [2] зазначено, що нематеріальні активи – це основне джерело стійкого створення вартості компанії. У дослідженні зазначається, що 40% ринкової вартості компанії не відображено в балансі, при цьому для компаній високотехнічних галузей ця цифра сягає 50%. Таким чином, до 50% цінностей компанії припадає на нематеріальні активи.

Особливості сучасного розвитку підприємств характеризуються підвищенням рівня національної та міжнародної конкуренції в умовах приєднання України до СОТ, стандартизацією виробництва, однорідністю устаткування, на яких ґрунтується традиційні матеріальні переваги.

У зв'язку зі значенням нематеріальних активів, основними завданнями бухгалтерського обліку є достовірне і повне формування інформації, що відображає рух (надходження, вибуття, отримання (передача) прав за ліцензійними або авторськими договорами).

Для успішної реалізації задач бухгалтерського обліку необхідно розробити Методичні рекомендації щодо застосування облікової політики.

Правильно сформована облікова політика дає змогу здійснювати порівняльний аналіз показників діяльності підприємства (установи) за різні звітні періоди, аналіз їх діяльності, а на підставі отриманої інформації ухвалювати рішення щодо удосконалення обліку нематеріальних активів.

В процесі дослідження проаналізовано - сферу застосування нематеріальних активів в різних країнах. Проведений аналіз свідчить в цілому про їх співпадіння, оскільки всі вони визначають методологію бухгалтерського обліку. Виключенням є стандарти бухгалтерського обліку Молдови та Узбекистану, оскільки вони є більш орієнтованими на національну економіку.

Але на відміну від національних положень кожної країни в міжнародному стандарті (МСБОДС 31 «Нематеріальні активи») ще й чітко визначено метод, за яким ведеться бухгалтерський облік – метод нарахування. У зв'язку з цим, запропоновано внести зміни в затверджений НП(С)БОДС 122 «Нематеріальні активи», зокрема розкриття інформації у фінансовій звітності на підставі методу нарахування та застосування його суб'єктами бухгалтерського обліку в державному секторі, окрім комерційних організацій з державною участю.

Крім того, порівняння термінів в МСБОДС 31 «Нематеріальні активи» та НП(С)БО ДС 122 «Нематеріальні активи» свідчить про необхідність внесення змін, зокрема: наукові дослідження слід розглядати як заплановані суб'єктом в державному секторі дослідження з метою отримання і розуміння нових наукових і технічних знань; внесення уточнення і дослідно–конструкторську та технологічну розробку доцільно трактувати в наступній редакції - Дослідно-конструкторська і технологічна розробка - застосування в державному секторі результатів досліджень та інших знань для планування і проектування нових або значно вдосконалених матеріалів, приладів, продуктів, процесів, систем або послуг до початку їх виробництва в комерційних цілях чи використання, передачі для продажу.

Вважаємо, що внесення змін в термінологію нематеріальних активів державного сектора надасть можливість об'єктивно визначати їх сутність.

Література:

1. Банасько Т.М. Оцінка нематеріальних активів для потреб обліку/ Міжнародний збірник наукових праць. Випуск 3(15)
2. Каплан Р.С., Нортон Д.П. Стратегические карты. Трансформация нематериальных активов в материальные результаты / Пер. с англ. – М.: Олимп-бизнес, 2005. – 512 с.
3. Про затвердження національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку в державному секторі: затв. наказом Міністерства фінансів України від 24.12.2010р. № 1629 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0087-11>
4. Міжнародні стандарти обліку в державному секторі (IPSAS) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua/control/>
5. Тесленко Т.І. Класифікація та оцінка нематеріальних активів - сталий розвиток економіки/ Всеукраїнський науково-виробничий журнал. - Національний університет державної податкової служби України; с.1-2